

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra informačních technologií

Bakalářská práce

Web Life Style

Lukáš Korynta

© 2013 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra informačních technologií

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Korynta Lukáš

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Web Life Style

Anglický název

Web Life Style

Cíle práce

Prvním cílem této bakalářské práce je vytvořit ucelenou literární rešerši zaměřenou na problematiku Web Life Style. Při zpracování tohoto textu bude zaměřena pozornost na dopad internetu, sociálních sítí a informačních technologií na práci, studium, komunikaci a mezilidské vztahy, zábavu a volný čas a politickou angažovanost. Web Life Style je pojem zasahující do informačních technologií, sociologie a psychologie. Tyto mezioborové vazby budou promítnuty do zpracovávané rešerše. Druhým cílem práce je zpracovat případovou studii popisující a analyzující dopad informačních a komunikačních technologií na chování jedince ve virtuálním světě.

Metodika

První cíl práce bude naplněn metodou studia literárních pramenů, zejména pak studiem doporučené literatury a elektronických zdrojů. Autor při zpracování literární rešerše dále využije metody logické dedukce. Případová studie bude vycházet z vlastních empirických a životních zkušeností autora. Autor zpracuje analýzu a popis dopadu technologií na chování jedinců ve virtuálním světě.

Harmonogram zpracování

1. Prosinec 2011 – září 2012: Zpracování literární rešerše
2. Září 2012 – prosinec 2012: Zpracování vlastní přidané hodnoty práce (případové studie)
3. Dále pak průběžné konzultace

Rozsah textové části

30 - 40 stran

Klíčová slova

Web Life Style, internet, sociální sítě

Doporučené zdroje informací

Schwartz E. I. Digital Darwinism, Broadway Books, New York 1999; 199 p., ISBN 0-7679-0333

Gates B. Capitalism Works Well, Interview for Toshiki Ohta, Toshihiro Yamada on March 11, 1999 in Yokohama, Japan.

Finkelstein M. NET-WORKS: Workplace Change in the Global Economy: A Critical and Practical Guide, Rowman & 2004; 184 p., ISBN 07-4251-910-4

Fisher G. Mindsets: The Role of Culture and Perception in International Relations, Yarmouth 1988, Intercultural Press; ISBN 1-877864-54-4

Dyson E. Release 21 – vize života v digitálním věku. Praha: Management Press, 2001. 287 s. ISBN 80-7261-030-9

Tapscott D. Digitální ekonomika. Brno: Computer Press, 1999. 350 s. ISBN 80-7226-176-2

Negroponete A. Being Digital, Alfred A. Knopf, Inc., New York 1995; 207 p., ISBN 80-7261-046-5

Vedoucí práce

Rain Tomáš, Ing., Ph.D.

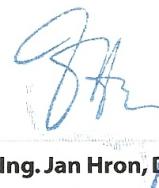
Termín odevzdání

březen 2013

doc. Ing. Zdeněk Havlíček, CSc.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.

Děkan fakulty

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Web Life Style" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28. Listopadu 2013

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu mé práce Ing. Tomáši Rainovi, Ph.D. za odborné vedení a konzultace, které mi ochotně poskytoval. Za materiální i mentální podporu v průběhu celého studia tímto děkuji své rodině.

Web Life Style

Souhrn

Bakalářská práce analyzuje problematiku Web Life Style jakožto doby internetu, která vedle veškerých výhod přináší i mnohá úskalí. Práce se zaměřuje na možná rizika, která se mohou dotknout každého internetového uživatele, ať už jde o soukromí, příznaky závislosti na internetu a sociálních sítích, nebo i změny v práci s informacemi. Práce zároveň poukazuje na riziko kriminálního zneužití internetu a osobních údajů.

Summary

Bachelor's thesis analyzes the issues of Web Life Style in the internet age. Although there are many pros for using the internet, we should be aware of its negative side. This thesis identifies the perils that average internet user faces, whether that is privacy security, social networks addiction or significant changes in the way we work with information. This thesis also offers a view of potential criminal abuse of the internet and personal data.

Klíčová slova

moderní technologie, internet, komunikace, sociální sítě, virtuální realita, negativní vlivy, životní styl

Keywords:

modern technology, internet, communication, social networks, virtual reality, negative effects, lifestyle

Obsah

1 ÚVOD	9
2 CÍL PRÁCE A METODIKA	10
2.1 CÍL.....	10
2.2 METODIKA.....	10
3 INTERNET	11
3.1 POČÁTKY INTERNETU.....	11
3.2 ARPA.....	12
3.3 KOMERČNÍ INTERNET.....	13
3.4 INTERNETOVÉ ČESKO VE 21. STOLETÍ.....	14
3.5 HISTORICKÉ MILNÍKY.....	16
4 SOCIÁLNÍ SÍŤE	16
4.1 POPULÁRNÍ SOCIÁLNÍ SÍŤE.....	17
4.1.1 Facebook.....	17
4.1.2 Twitter.....	18
4.1.3 Další sociální síť.....	19
5 NEGATIVNÍ VLIVY INTERNETU	20
5.1 ZÁVISLOST NA TECHNOLOGÍCH.....	21
5.2 PŘEMÝŠLÍME JINAK.....	22
5.3 FACEBOOK A DOBA NARCISMU.....	23
5.4 BEZPEČNOST NA INTERNETU.....	24
5.4.1 Ztráta soukromí.....	24
5.4.2 Stalking.....	25
5.4.3 Kyberšikana.....	25
5.4.4 Sexting.....	26
5.5 PROTITECHNOLOGICKÉ TRENDY.....	26
6 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ	27
6.1 VĚK RESPONDENTŮ.....	28
6.2 UŽITÍ OSOBNÍ ELEKTRONIKY.....	29
6.2.1 Četnost užití osobní elektroniky.....	29
6.2.2 Počet osobních elektronických zařízení na osobu.....	30
6.3 ZÁVISLOST NA INTERNETU.....	31
6.3.1 Čas strávený on-line.....	31
6.3.2 Komunikace a sociální síť.....	33
6.4 PROBLÉMY A RIZIKA INTERNETU.....	35
6.4.1 Úzkost z odpojení.....	35
6.4.2 Rizika internetové doby.....	35
6.4.3 Ochrana soukromí.....	36
7 ZÁVĚR	39
7.1 DOPORUČENÍ PRO ZMÍRNĚNÍ NEGATIVNÍCH VLIVŮ INTERNETU.....	40
8 SEZNAM LITERATURY	42
9 PŘÍLOHY	44

Seznam grafů

GRAF č. 1: Věk respondentů	28
GRAF č. 2: Četnost použití počítačů, mobilních telefonů a tabletů za den	29
GRAF č. 3: Počet různých elektronických zařízení na osobu	30
GRAF č. 4: Čas denně strávený na internetu	32
GRAF č. 5: Pravidelnost připojení k internetu	32
GRAF č. 6: Komunikace prostřednictvím internet	34
GRAF č. 7: Pravidelnost návštěvy sociálních sítí	34
GRAF č. 8: Strach o soukromí na internetu	38
GRAF č. 9: Smluvní podmínky	38

Seznam příloh

PŘÍLOHA č. 1: Dotazník	44
-------------------------------------	-----------

1 Úvod

Žijeme ve společnosti a v době, kde nemít přístup k internetu může být obrovskou překážkou. Být on-line se stalo novým standardem, osobní počítač je téměř v každé domácnosti, mobilní telefon nosíme neustále u sebe a v posledních letech si své uživatele získávají chytré telefony s přístupem na internet a tablety.

Přestože internet do jisté míry usnadňuje naše životy (ať už jde o e-mailovou korespondenci, internetové bankovníctví, nakupování zboží on-line, přístup k takřka neomezeným informacím), přináší s sebou výrazná rizika, která nelze ignorovat. Technologie se stala výraznou součástí našich životů a na internetu trávíme čím dál více času. A to představuje možná rizika, která jsou vzhledem k chudým zkušenostem stále neprozkoumaná.

Běžný uživatel nemusí vždy správně domyslet, jaké může mít jeho chování on-line důsledky. Setkáváme se proto s takovými pojmy jako „ztráta identity“ a „kyberzločin“. Rizika této rostoucí vazby na technologiích a internet mohou mít i sociologickou a psychologickou podobu. Nelze zaslepeně popírat, že on-line služby mění způsoby, jakým přemýšlíme, nebo že sociální sítě mají moc měnit sociální struktury a mezilidskou komunikaci. Bakalářská práce si klade za cíl poukázat na tato možná rizika a zjistit, zda-li si jich jsou sami uživatelé vědomi, popřípadě jak se proti nim brání.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl

Prvním cílem této bakalářské práce je vytvořit ucelenou literární rešerši zaměřenou na problematiku Web Life Style. Při zpracování tohoto textu bude zaměřena pozornost na dopad internetu, sociálních sítí a informačních technologií na práci, studium, komunikaci a mezilidské vztahy, zábavu a volný čas. Web Life Style je pojem zasahující do informačních technologií, sociologie a psychologie. Tyto mezioborové vazby budou promítnuty do zpracované rešerše. Dalším cílem práce je zpracovat analyzovat dopad informačních a komunikačních technologií na chování jedince ve virtuálním světě.

2.2 Metodika

První cíl práce bude naplněn metodou studia literárních pramenů, zejména pak studiem odborné literatury a z velké části také elektronických zdrojů, které jsou vzhledem ke zkoumané tématice a jejímu zasazení v čase zásadní. Při zpracování literární rešerše jsem zároveň využil metody logické dedukce.

V druhé části práce byla použita metoda dotazníkové šetření, pro kterou jsem se vzhledem k cíli mé práce rozhodl až v průběhu výzkumu. Od původního záměru vytvořit případovou studii jsem se rozhodl zcela záměrně ustoupit z důvodu dosažení obecnějších výsledků a pokrytí co největší cílové skupiny.

3 Internet

Internet je celosvětová počítačová síť, ve které mezi sebou jednotlivé počítače komunikují pomocí protokolu TCP/IP („primární přenosový protokol/protokol síťové vrstvy“). Jejím hlavním účelem je rychlá bezproblémová výměna dat a informací. Jednotlivé počítače jsou mezi sebou v rámci sítě propojené fyzickými kabely, nebo bezdrátově.

Sítě, ve kterých si mezi sebou mohou libovolné počítače navzájem vyměňovat data, pak dohromady tvoří internet. Internet je tedy soustava počítačů, které obsahují informace, navzájem propojených sítí. Ta tedy uživateli umožňuje k datům přistupovat a vyměňovat si je navzájem. Počítače fungují v rámci sítě jednak jako klienti a jednak jako servery. Servery poskytují internetové služby, klienti pak tyto služby využívají (Naumann 2009).

Hlavním principem internetové sítě je zasílání dat klientovi na jeho žádost. Většinou jde o data, která jsou umístěna na pevném disku některého serveru. Na internetu, respektive pevných discích jednotlivých serverů, se pak množí data nejrůznějšího typu, ať už v textové, zvukové, či obrazové podobě (Naumann 2009; Gates, 1997).

Obecně nejpoužívanější službou v rámci internetu je World Wide Web (dále jen WWW), což v doslovném překladu znamená “světová rozsáhlá síť”. Jde o soustavu propojených hypertextových dokumentů dostupných na webovém serveru (internetové doméne).

3.1 Počátky internetu

Internetu, jaký existuje v 21. století, předcházela řada historických milníků, přičemž ani jeden z nich nepočítal se scénářem, kdy se ze sítě počítačů stane komerčně využívaný nástroj celosvětového rozsahu.

Za počátek vzniku internetu považuje Naumann (1997) projekt agentury *DARPA*, který byl zahájen v roce 1962 za účelem necentralizované komunikace amerických vojáků.

Cílem bylo vytvořit natolik spolehlivou síť, aby nebyla závislá na jednom centrálním uzlu a nehrozil tak výpadek celé sítě, pokud by byl daný uzel zničen. Projekt dostal název *ARPANET* a oficiálně byl spuštěn v roce 1969.

První myšlenky vytvoření jakési informační sítě se přitom objevovaly už v roce 1957, kdy do vesmíru startoval sovětský Sputnik 1. USA tehdy upadly do národní krize, protože zemi zachvátil strach z rostoucí ruské nadvlády na vědeckém a technickém poli. Projekt *ARPA* byl proto jakýmsi protiútokem Spojených států a mobilizace vědecké obce se jevila jako správný směr (Naumann, 1997)

Projekt spravovalo Ministerstvo obrany Spojených států a Americký kongres pro něj uvolnil do té doby nepředstavitelné prostředky. Počáteční investice 520 milionů dolarů v následujících letech přerostla hranici dvou miliard. Svým způsobem šlo o první významný krok na poli technologického rozvoje, do žádného podobného vědeckého projektu se už nikdy v historii Spojených států tolik peněz neinvestovalo.

3.2 ARPA

Původně vojenské účely internetu přerostly díky projektu *ARPA* v nadnárodní rozměr. Agentura získala vrchní dohled nad všemi americkými vesmírnými programy a strategickými raketovými výzkumnými projekty. To byl také prvotní záměr organizace - snaha o nadregionální výměnu informací pro potřeby obrany. Jelikož ale systém nabízel mnohem širší dosah včetně možnosti propojit navzájem počítače ve vědeckých zařízeních celé země, aby bylo možné využívat existující zdroje bez jakýchkoliv hranic. Nejprve měla *ARPA* hledat nápady a technologie, které byly předmětem vědeckých projektů na univerzitách a výzkumných institutech, a jejich výsledky případně doporučovat pro vojenské, později i komerční využití.

První krok této sítě ke komerci nastal, když vešel v platnost zákon o založení National Aeronautics and Space Administration (*NASA*). *ARPA* tím ztratila vesmírné a raketové programy, její rozpočet klesl ze dvou miliard na 150 milionů dolarů, a tím se

i značně změnila oblast jejího vlivu. Agentura začala spolupracovat s americkými univerzitami (Naumann, 1997)

Tehdy se poprvé začalo uvažovat o tom, že počítačová síť může být jednou běžnou součástí lidských životů. Jak píše Naumann (1997), vědec J. C. R. Licklider dokonce zašel tak daleko, že předpovídal vzájemné propojení lidského mozku a počítače.

Strukturu, která už se podobala dnešnímu internetu, vytvořil britský fyzik Donald Watts Davies, který oproti se oproti svým předchůdcům zaměřoval na veřejný prostor. Jeho záměrem bylo posílat data v balících, jak je sám nazýval. Jeho koncept zaujal už prvními experimenty především procesovou nenáročností.

Na konci roku 1970 už síť disponovala deseti uzly a devatenácti připojenými počítači (prvními čtyřmi vybranými stanovišti a zároveň nejdůležitějšími centry vojenského výzkumu byly Los Angeles (University of California), Menlo Park (Stanford Research Institute), Santa Barbara (University of California) a Salt Lake City (University of Utah). O tři roky později se počet navýšil na 38 počítačů napříč Spojenými státy, které byly spojeny pomocí 35 uzlů (Naumann 1997).

3.3 Komerční internet

Jak píše Naumann (1997), s fungující strukturou už nic nebránilo tomu, aby se síť stala komerční. V roce 1972 byl Rayem Tomlinsonem vyvinut první e-mailový program, v roce 1984 vznikl systém domén (DNS), který umožňoval zadávat textové adresy. Samotný pojem "internet" pak vznikl v roce 1987. O dva roky už fungovaly hypertextové dokumenty, které obsahovaly odkazy na další dokumenty, geografická diference přestávala mít v rámci sítě jakoukoliv roli. To vytvořilo základ pro World Wide Web.

Veřejný přístup na internet se datuje do roku 1992, kdy se síť poprvé stala komerční. K vědeckým organizacím jako *CERN* začaly na internet vstupovat i vládní organizace. Připojil se například Bílý dům, postupně se přidaly komerční subjekty. V České republice byl přístup na internet poprvé zaveden na *ČVUT* v únoru roku 1992.

Ministerstvo školství tehdy na projekt, spojující jednotlivé objekty studentského města, uvolnilo 20 milionů korun.

3.4 Internetové Česko ve 21. Století

Jestliže platí, že se koncem dvacátého století stal přístup na internet komerční záležitostí, pak v roce 2013 už je komerce jedním z hlavní důvodů jeho užívání. Počítač, tablet, nebo mobilní telefon vlastní většina dospělé populace a v posledních letech nachází na internet cestu další zařízení, ať už to jsou televize, tiskárny, nebo herní konzole.

V České republice vlastní počítač dvě třetiny všech domácností, přičemž drtivá většina z nich je připojena na internet. Tato cifra vzrostla v posledních letech o 1,4 milionu, jak vyplývá z každoroční správy Českého statistického úřadu (2012). Čtvrtina z domácností, které vlastní počítač, mají doma druhý, každým rokem navíc narůstá statistika mobilních (přenosných) zařízení s připojením na internet (chytrý telefon, tablet), která se blíží padesáti procentům (ČSÚ, 2012).

„Osobní počítač i internet využívalo v uplynulém roce sedm z deseti Čechů. Poprvé v historii tohoto šetření tedy můžeme konstatovat, že uživatel počítače je zároveň i uživatelem internetu,“ uvedla předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová ve výroční zprávě (2012).

Lidé na internetu nejčastěji pracují s emailem (podle ČSÚ jde o 94 procent uživatelů), druhou nejčastější aktivitou na internetu je konzumace obsahu, ať už jde o zpravodajství, blogy, videa a další. Třetí nejčastější aktivitou českých internetových uživatelů je internetový obchod (téměř třetina Čechů nakupuje přes internet, nejčastěji oblečení a elektroniku) a neustále narůstá čas strávený na sociálních sítích (ČSÚ 2012; Čížek 2012; Čičák 2013).

Z průzkumu ČSÚ (2012) vyplývá, že za poslední roky výrazně roste počet domácností, která vlastní přenosný počítač - notebook. Naopak růst domácností se stolním PC v posledních třech letech rapidně klesá, čímž se potvrzuje celkový trend, kdy internet

a celý IT svět přechází v rámci uživatelské sféry na mobilní zařízení, to samozřejmě ovlivňuje i čas, který trávíme on-line.

Přestože počítačová vybavenost českých domácností každým rokem stoupá, v porovnání s dalšími členskými zeměmi Evropské Unie je Česká republika stále hluboko za průměrem. To samé platí i ve statistice domácností s přístupem k vysokorychlostnímu internetu (Čičák, 2013).

Počet internetových uživatelů celosvětově roste a blíží se neuvěřitelné hranici dvou a půl miliardy. Ještě v roce 2000 mělo k internetu přístup necelých 361 milionů uživatelů, což ukazuje nárůst o více jak 560 procent za posledních třináct let. Nejvíce uživatelů je podle statistické služby *Netmonitor* v Asii, kde je k internetu připojeno 1,1 miliardy uživatelů (z toho 565 milionů v Číně). Česká republika měla v uplynulém roce 6,5 milionu internetových uživatelů (Čížek, 2012).

Podle statistiky *Netcraftu* (2013) je momentálně na internetu 634 milionů webových stránek, přičemž 51 milionů vzniklo jen během uplynulého roku. Mezi nejnavštěvovanější z nich patří stránky společnosti *Google* a jejích serverů. Vzápětí jsou sociální sítě a osobní blogy (Netcraft 2013, Čížek, 2012).

3.5 Historické milníky

Významné roky internetu dle *Netmonitoru* (2012) a webového portálu *APU* (2007):

1962 - vznik agentury ARPA

1969 - vznik ARPANET

1972 - vznik prvního programu pro elektronickou poštu

1973 - základy protokolu TCP/IP

1983 - internet poprvé v komerční sféře, zavedení Domain Name System (DNS)

1985 - dotace 200 milionů dolarů na rozvoj výpočetní technologie

1987 - název Internet

1991 - zavedení WWW

1992 - vstup vládních institucí na Internet, oficiálně připojena i Česká republika

1993 - první internetový prohlížeč

2000 - 250 milionů uživatelů

2003 - 600 milionů uživatelů

2005 - 900 milionů uživatelů

2013 – 2,4 miliardy uživatelů

4 Sociální sítě

Fenomén sociálních sítí vznikl v celosvětovém rozsahu až v posledních patnácti letech, kdy se internet dostal do většiny domácností a přístup na něj přestal být vzácností. S počtem potenciálních uživatelů vzrostl i vývoj jednotlivých sítí, jejichž cílem je nalákat co největší množství aktivních uživatelů.

Sociální síť je závislá je jejich uživatelích, kteří sdílí nějaký obsah. Principem sociálních sítí je mít osobní (uživatelský) účet a pod ním vystupovat jako osoba. Vzhledem k zaměření jednotlivých sociálních sítí pak záleží na tom, jaký obsah je primárně sdílet. Největší sociální sítě (*Facebook*, *Twitter*, *Google Plus*) fungují zároveň jako obrovská databáze všech uživatelů, jejich cílem je nashromáždit o lidech co nejvíce osobních

informací jak pro potřeby nalákat další uživatele, tak pro komerční účely (Kirkpatrick, 2009).

Nejčastějším důvodem, proč lidé používají sociální sítě, je komunikace s ostatními uživateli ať už ve formě přímého rozhovoru, nebo pomocí sdíleného obsahu. Založení profilu ale může mít i další důvody - propagace vlastní tvorby, navazování nových kontaktů, hledání inspirace (Kirkpatrick, 2009; Chatfield 2013).

Podle *Českého statistického úřadu* (2012) i podle specializovaných nástrojů jako *Netmonitor* (2012) každým rokem roste návštěvnost oblíbených sociálních sítí. Z toho vyplývá, že na poli internetu pohlcují sociální sítě čím dál větší podíl. S trochou nadsázky se dá říct, že pro některé uživatele platí, že internet rovná se sociální síť (ČSÚ 2012; *Netmonitor* 2012).

4.1 Populární sociální sítě

4.1.1 Facebook

Nejpopulárnější sociální síť na světě a jedna z nejrychleji bohatnoucích firem posledního desetiletí. Založil ji Mark Zuckerberg v roce 2004, tehdy jen jako komunikační kanál pro studenty Harvardské univerzity. Jeho koncept byl ale natolik úspěšný a perspektivní, že rychle přerostl v nadnárodní rozměry (Kirkpatrick, 2009).

Samotnou ideu sociální sítě jako virtuálního světa podle Kirkpatricka (2009) samotný Zuckerberg nevymyslel, z velké části jen přebral koncept několik let fungujícího *MySpace*. Zuckerberg ale chytrě využil cílovou skupinu mladých lidí a *Facebook* nastavil tak, aby na uživatele prozrazoval i ty nejosobnější informace. Tato "bulvarizace" *Facebooku* výrazně pomohla v jeho rozmachu, protože mladým uživatelům nabízela přesně takové informace, které ve skutečnosti hledali (Kirkpatrick, 2009).

Facebook je bezplatnou službou, která ve výsledku funguje jako virtuální realita. Uživatelé mají na svých osobních profilech možnost zveřejnit kromě jména také bydliště,

zaměstnání, vzdělání, politické a náboženské vyznání, oblíbené knihy, partnerské a příbuzenské vztahy a další osobní informace. Celá síť tak slouží jako databáze všech uživatelů. Zveřejňovat důvěrné informace však není povinné, uživatel má možnost nastavit si míru soukromí v nastavení svého profilu (Facebook, 2013).

Mezi nejčastější aktivity na *Facebooku* patří instant messaging (komunikace formou chatu), sdílení fotografií, webových odkazů a krátkých textových příspěvků, označovaných jako statusy. Cílem *Facebooku* je dát uživatelům možnost sdílet téměř neomezený obsah a dosáhnout tak propojenějšího virtuálního světa. Jako každá společnost je ale i *Facebook* komerčním subjektem a využívá tak informace o svých uživateli například pro cílení reklamy (Kšišňan 2013; Kirkpatrick, 2009).

Facebook v číslech podle *Netmonitoru* (2012):

- 1 miliarda aktivních uživatelů
- 699 milionů připojených uživatelů za den
- 300 milionů nových fotografií denně
- průměrný věk uživatele 40,5 roku

4.1.2 Twitter

Oproti své konkurenci na poli sociálních sítí se *Twitter* liší hned v několika základních prvcích. Za prvé se nesnaží být kompletní databází všech svých uživatelů. Nemá ani ambice stát se virtuálním světem, simulujícím realitu. *Twitter* se primárně zaměřuje na mikroblogging, což lze chápat jako krátké zprávy o životě uživatele. Zprávy, které jsou omezené na 140 znaků včetně mezer, se nazývají tweety (Twitter, 2013)

Uživatel má možnost vybrat si, jaké další uživatele bude sledovat a čí příspěvky se mu budou zobrazovat na jeho domácí stránce. Počet “followerů” pak nepřímo slouží jak ukazatel popularity uživatele. Každý uživatel může sledovat neomezené množství dalších a každý může být zároveň neomezeně sledován.

Twitter je dle svých oficiálních stránek informační sítí, která v reálném čase spojuje nejnovější příběhy, nápady, názory a novinky. “Jednoduše najdete účty, které považujete za nejvíce zajímavé a začnete sledovat konverzace.” Velkou část *Twitteru* zaujímají světová média, která využívají možnost rychle sdílet informace odkudkoliv. I proto dostal *Twitter* už během svého vzniku v roce 2006 přezdívku “SMS internet”. Tehdy mířil ryze na mobilní platformy.

Důležitou roli struktury celé sítě hraje tzv. hashtag, což je slovo označené dvojitým křížkem, který z něj dělá klikatelný odkaz. Populární hashtagy tak uživatelům dovolují komunikovat na určité téma. Příkladem na české scéně může být hashtag #volby, který spojoval všechny příspěvky na toto téma (Twitter, 2013)

V říjnu 2013 zveřejnila společnost *Twitter* poprvé své finanční výsledky. Přestože v uplynulých letech firma zaznamenala výrazný nárůst tržeb, je ve finanční ztrátě 419 milionů dolarů. *Twitter* se teď chystá vstoupit na burzu, prodejem akcií chce získat miliardu dolarů (Ihned, 2013).

Stejně jako *Facebook*, také *Twitter* je komerčním subjektem. V poslední době zavedl možnost propagovaných tweetů, které fungují jako reklama.

Twitter v číslech podle *Netmonitoru* (2012):

- 200 milionů aktivních uživatelů
- 163 miliard tweetů od spuštění *Twitteru*
- 175 milionů tweetů denně
- 37,3 průměrný věk uživatele

4.1.3 Další sociální sítě

V posledních letech zaznamenal internet obrovský rozmach sociálních sítí všeho druhu. Na následujících řádcích vybírám ty sociální sítě, které sám užívám a považuji pro vytvoření lepšího obrazu tohoto fenoménu za relevantní.

Existují služby specializované na sdílení fotografií, jako masový *Flickr*, profesionální *500PX* a mobilní *Instagram*. Rostoucí popularitě se také těší blogovací služby, jako *Tumblr*, které uživateli umožňují veřejně sdílet jak text, video, tak fotografie a další média. Mezi nejpopulárnější patří také *YouTube*, kam uživatelé nahrávají videa, která si navzájem hodnotí a komentují.

Soundcloud nebo *Rdio* jsou ukázkou sociálních sítí, která se točí okolo sdílení hudby. Přestože oproti nejznámějším sítím jako *Facebook* nemají tyto služby cíl vytvořit jakousi on-line databázi všech svých uživatelů, základní rysy sociální sítě splňují. Uživatel vystupuje pod svým jménem (nebo přezdívkou) a komunikuje s ostatními uživateli. Vkus ostatních může hodnotit a komentovat.

5 Negativní vlivy internetu

Pozitivní přínos internetu do každodenního života je nepopíratelný. Od doby, kdy má téměř každý e-mailovou schránkou je snazší komunikovat, sociální sítě umožňují být v pravidelném kontaktu s širším obecnstvem, fulltextové vyhledávání usnadňuje práci s daty, jednodušší je také přístup k informacím a médiím jakéhokoliv typu. Příchodem služeb jako *Dropbox* a cloudového computingu jako takového, jehož hlavním úkolem je zálohovat a průběžně synchronizovat uživatelská data na bezpečných serverech provozovatele, je přístup k datům ještě efektivnější. Navíc v době, kdy uživatel běžně střídá pracovní počítač se soukromým a do toho používá chytrý telefon.

Za veškerým tím pozlátkem se ale podle řady autorů skrývá řada problémů, které v dnešní době teprve začínají vyplouvat na povrch. Takřka neomezený přístup k informacím způsobuje pro uživatele neustálé rozptýlení a nutí ho čím dál více spoléhat na technologii než na vlastní paměť a rozum. Vyhledávač od *Google* například podle psychologičky Novákové (2013) neustále zmenšuje nároky na posudek uživatele při výběru relevantních informací. Sociální sítě pak mohou vést ke změnám v mezilidské komunikaci. Vzhledem k jejich principu, kdy uživatel vytváří sdíleným obsahem svůj osobní profil, navíc hrozí riziko narcismu a výrazné zkreslování poskytovaných informací, které ostatní uživatelé považují za správné.

Rizikovou oblastí internetu může být i ztráta vlastního soukromí, která není vždy dobrovolná (viz. osobní profily na sociálních sítích). Na internetu je stále možné vystupovat do jisté míry v anonymitě a tudíž páchat činy, které by za normálních okolností byly trestné. Objevují se tak příklady kyberšikany, stalkingu nebo cílených počítačových útoků z cílem odcizení důvěrných informací (Chatfield 2013).

5.1 Závislost na technologiích

Závislost na internetu, jako takovém, není podle publicisty Kašpárka (2010) možná. Závislost na jednotlivých službách ale ano, ať už jde o pornografii, hazard, sociální sítě a další. Problematikou *IAD* (Internet Addiction Disorder) se hlouběji zabývá psychiatr Ivan Goldsberg (2010), který původně závislost na internetu považoval jen za komický úkaz velice specializované skupiny lidí. V dnešní době, kdy je internet k dispozici skoro všem, ale pojem závislost sílí (Kašpárek, 2010).

Od doby, kde se začal internet využívat komerčně, pokročil technologický rozvoj natolik, že se výpočetní technika dostala téměř do každé domácnosti. Lidé začali využívat technologie na každodenním pořádku, jejich dostupnost nebyla nikdy taková. Díky tomu se ale začíná objevovat riziko, že technologie využíváme někdy až příliš (Kašpárek 2010, Majer 2010).

S příchodem chytrých telefonů a tabletů, které přesouvají internet a technologie jako takové do mobilní sféry, navíc existuje možnost být připojený konstantně a nosit si svůj virtuální svět všude s sebou. Jak píše v jednom ze svých článků psychologický publicista Jan Majer (2012), možnost upozornění na příchozí e-mail nebo zprávu na sociálních sítích, pak způsobuje, že člověk je nejen k zastižení čtyřadvacet hodin denně, často je ale rušen a rozptylován neustálými virtuálními podněty, které si říkají o jeho pozornost.

Možnost být připojený k internetu konstantně nemusí hned nutně vyvolávat problémy, podle psychologické publicistiky Wurmové (2013) ale svádí k tomu kontrolovat různé servery a sociální sítě čím dál častěji, tudíž i trávit na nich více času. I proto se pak

objevují případy závislosti na internetu, sociálních sítích, herních serverech a podobně (Wurmová 2013).

Mění se i způsob, jakým využíváme mobilní telefon. S příchodem smartphonů má uživatel možnost být neustále spojen s virtuálním světem, kolikrát si proto ani neuvědomí, kdy je závislý. Kontakt s mobilním telefonem je podle novináře Čermáka (2012) pro většinu lidí natolik zautomatizovanou činností, že absence telefonu může vyvolat úzkost a starost, že zmeškáme důležitou zprávu. Této problematice se dlouhodobě věnuje uznávaný psycholog Jim Taylor, který tento jev označuje pojmem „úzkost z odpojení“. Jde o stav, který osoba pociťuje právě ve chvíli, pokud nemá delší dobu přístup k telefonu (Čermák, 2012).

Psychologové si také začínají všimnout jevu, který je označován jako „fantómová vibrace“. Jde o pocit, že mobilní telefon vibruje v kapse, ve skutečnosti je ale falešný, s čímž přišel ve své knize psycholog Larry Rosen. Podle něj se vše odehrává jen v našem podvědomí, protože náš mozek je navyklý tento jev očekávat (Čermák, 2012).

5.2 Přemýšlíme jinak

Je možné konstatovat, že on-line život může způsobit problémy s produktivitou, pokles soustředěnosti a tak trochu povrchní práci s informacemi. Díky neustálému přístupu k internetu nás od informací dělí jen několik málo kroků. Vyhledávací nástroje umí v okamžiku prohledávat ve fulltextu klíčová slova, což na jednu stranu neuvěřitelně zrychluje práci s informacemi, na tu druhou ale může klesat jejich kvalita a relevance. Uživatel navíc do jisté míry “z pohodlní” a vůči získaným informacím přestane být kritický (Kašpárek, 2013).

S množstvím informací, které jsou na internetu k dispozici, zároveň podle Novákové (2013) a Majera (2010) klesá jejich kvalita. Uživatel je čím dál více nucen probírat se balastem nekvalitních informací, místo aby s nimi pracoval. Psychologové si všimají, že se proto mění způsob, jak nakládáme s informacemi jako takovými. Na prvním místě je rychlost, na druhém kvalita. Profesor Joshua Green z Harvardské univerzity ale

podobné fenomény odmítá s vysvětlením, že přístup k informacím se sice změnil, naše myšlení a jejich vyhodnocení však zůstává stále stejné (Majer, 2010; Nováková, 2013).

Problematiku podrobněji rozebírá i historik George Dyson (2001), podle kterého se mění postup, jak s informacemi nakládáme. Podle Dysona bylo dříve nutné se k potřebným informacím nejprve dopátrat, dnes je jich spíše nadbytek a zásadní pro práci je umět velké množství informací roztřídit na správné a chybné, respektive potřebné a nepotřebné (Majer, 2010).

Dlouhodobě se také mění způsoby, jakým čteme. Čtením on-line článků učíme náš mozek přijímat informace rychle a příliš se k nim nevracet. Oproti čtení v knize jde o naprosto jinou činnost, zejména vzhledem k úrovni našeho soustředění. Čtení on-line sice útočí na stejné smysly jako čtení delších tištěných textů, nerozvíjí ale fantazii. Vědec Bruce Friedman, který se zabývá využitím počítačů v lékařství, navíc tvrdí, že čtením on-line ztrácíme schopnost číst dlouhé texty. Podle něj se náš mozek učí informace z textu vytřídit, přestáváme se ale na ně soustředit (Nováková, 2011).

5.3 Facebook a doba narcismu

Přestože sociální sítě vznikly jako příkladná pomůcka pro technologicky rozvinutou společnost, jejich stinné stránky si v posledních letech začínají říkat o slovo. Struktura vztahů, které sociální síť vytváří, se totiž může výrazně lišit od reality.

Příkladem může být nejoblíbenější sociální síť *Facebook*, jejímž základem je osobní profil uživatele, který spravuje dle své libosti sám uživatel. Má tak možnost o sobě sdílet jen pozitivní informace a výrazně tak ovlivnit, jak působí na ostatní. *Facebook* nezabrání uživateli, který lže, nebo něco skrývá, svým způsobem proto svádí k přiměřenému narcismu (Kšišan, 2011).

Podle psychologů vyvolává Facebook u mladistvých uživatelů příznaky narcismu. Narcistní člověk, který se chronicky nudí, má pak díky *Facebooku* ideální útočiště. Může se přiblížit svému ideálu (nebo naopak), každopádně má při vytváření svého profilu volnou

ruku. Problém nastává tehdy, kdy ostatní uživatelé zcela logicky informacím důvěřují (Vlasák, 2012).

Problematika začíná být závažnou především u dětí, které ještě nemohou zcela domýšlet následky vytváření těchto konstruktů. Mohou tak snadno spadnout do narcistního chování, kdy je pro ně důležitý počet přátel na oblíbené sociální síti, úspěch jejich sdílených příspěvků u ostatních uživatelů a další (Kšišan, 2011).

5.4 Bezpečnost na internetu

Bezpečí na internetu není vynutitelné žádnou mocí, je proto přímo závislé na samotném uživateli a jeho jednání. Přístup k osobním účtům je chráněn šifrovaným heslem, jednotlivé servery pak mohou použít i složitější zabezpečení, aby předešli ztrátě důvěrných dat. Přesto je uživatel vystaven neustálým hrozbám, ať už jde o počítačové viry, malware, nebo osobní útoky (Gates 1997).

5.4.1 Ztráta soukromí

Přístup k internetu má téměř každý, včetně dětí. I ve virtuálním světě ale existují případy zneužití důvěrných informací, obtěžování a dalších fenoménů, se kterými si legislativa ne vždy ví rady. Ztráta soukromí se navíc stává téměř samozřejmostí, pokud někdo vstoupí do on-line světa.

Téměř žádné vytvoření účtu (ať už jde o e-mail, profil na sociální síti, nebo registraci na některý z portálů) se neobejde bez poskytnutí některých osobních dat. Velké společnosti jako *Google*, *Facebook*, *Apple* se snaží získat o svých uživateli co nejširší informace, které pak mohou použít pro komerční účely. Webové servery mohou i bez vědomí uživatele ukládat informace o jeho chování, tím ale samozřejmě vzniká riziko zneužití těchto informací.

Důkazem je nedávná aféra *PRISM*, kdy se na veřejnost dostaly tajné informace americké vládní agentury *NSA*. Ta měla mít přístup k datům největších firem technologického průmyslu jako *Facebook*, *Google*, *Microsoft*, *Yahoo* a další. Celý program

byl původně založen jako protiteroristická ochrana a k získaným informacím měla mít přístup i *FBI*, aby mohla odhalit případné mezinárodní hrozby. Aféra se netýkala jen Spojených Států Amerických, ale celého světa, proto vyvolala debatu o tom, kam až sahá osobní svoboda na internetu (Kasík, 2013).

5.4.2 Stalking

Jedním z příkladů potlačování osobní svobody na internetu je stalking, který označuje opakované fyzické sledování určité osoby. Ve virtuálním světě je často nazýván jako kyberstalking a s fyzickým stalkingem může mít podobné rysy. Trestní zákoník popisuje stalking jako nevyžádané slídění a pronásledování osoby, případně nabádání a zastrašování. Stalker je obvykle patologicky posedlý danou osobou.

Virtuální svět je pro stalking jako stvořený, sociální sítě, na kterých je viditelná aktivita uživatele umožňují stalkerovi sledovat a obtěžovat svou oběť takřka neomezeně, pokud tomu sledovaná osoba nezabrání některými nástroji (ochrana soukromí, neveřejné sdílení, blokování jednotlivých uživatelů, nahlášení zneužití apod.)

Kyberstalking může mít několik podob. Může být definován také jako využití technologií k šíření nepravdivých informací s cílem ublížit dané osobě. Může jít o osobní výhrůžky i ztrátu identity, v neposlední řadě také krádež a manipulaci (či likvidaci) dat. Základním rysem kyberstalkingu je, že je nevyžádaný (e-bezpečí, 2009).

5.4.3 Kyberšikana

Se stalkingem úzce souvisí i pojem kyberšikana, který popisuje vytrvalé obtěžování osoby, zvláště osob nezletilých. Tento způsob šikany může být v podobě nevyžádaných zpráv, výhrůžek (kybergroomingu), šíření nepravdivých informací, může ale také jít o na první pohled nezávažnou zvýšenou pozornost vůči dané osobě.

Útok může mít několik podob, objevují se i případy, kdy jsou pro útoky použity kromě přímých komunikačních nástrojů také blogy a další veřejná místa virtuálního světa.

Příkladem může být nevyžádaná videonahrávka určité osoby, která je bez souhlasu umístěna veřejně na internet jako ponižující materiál. Šikana pomocí internetu útočí na psychiku postižené osoby a může mít závažné následky. I proto je kyberšikana řazena mezi kriminální činy (e-bezpečí, 2009).

5.4.4 Sexting

Od roku 2005 roste závažnost pojmu sexting, který označuje využívání informačních a komunikačních technologií pro šíření zpráv, fotografií a videí se sexuální tematikou jak mladistvými, tak dospělými lidmi. Primárně se rozšířil na mobilních telefonech. Hlavní problém nastává tehdy, kdy je citlivý materiál zneužit proti osobě. Příkladem může být například situace, kdy po ukončení partnerského vztahu zveřejní jeden z partnerů citlivé fotografie toho druhého na internet jako pomstu (Sexting, 2013).

Problémem sextingu je, že podporuje šíření pornografie mladistvých, což je protizákonné. V České republice již byla zaznamenána řada případů sextingu, řadu z nich lze posuzovat právě jako šíření dětské pornografie. Sexting se navíc může stát prostředkem pro vydírání.

5.5 Protitechnologické trendy

Proti úzkosti z přesycení on-line zdroji vzniká i několik protiproudů. Spisovatel a cestovatel Tim Ferriss (2009) například ve své knize Čtyřhodinový pracovní týden doporučuje rozdělit si kontrolu e-mailu, sociálních sítí a oblíbených portálů do několika úseků během dne, aby tak uživatel předešel nekonečnému kontrolování internetových zdrojů. Ferrissův hlavní záměr je zvýšit pracovní produktivitu, různá on-line upozornění a nutkání navštívit některé portály podle něj neustále jen rozptylují od důležitějších činností (Ferriss, 2009).

Leo Babauta, který je autorem jednoho z nejpopulárnějších blogů pro osobní růst, vyznává jednou za část naprosté oproštění od on-line světa, aby člověk nepropadl do úzkosti z přesycení. Babauta je jedním z hlavních bojovníků proti sociálním sítím, které

považuje za velice nápomocný nástroj, mnoho lidí je ale podle něj používá nad míru a ztrácí tak pomalu kontakt s realitou.

6 Vyhodnocení dotazníků

Výzkum byl proveden pomocí dotazníkového šetření. Přesná podoba dotazníku je na konci práce v příloze.

Dotazník jsem prováděl pomocí specializovaného portálu *Vyplňto.cz* a prostřednictvím formulářů, poskytovaných službou *Google Drive*. Vzhledem ke zvoleným nástrojům a tím pádem i typu oslovených respondentů lze očekávat mírné zkreslení výsledků. Předpokládám, že respondent, který vyplňuje dotazník na svém počítači, je technologicky alespoň na průměrné uživatelské úrovni gramotný. Na dotazník odpovědělo celkem 102 respondentů.

Pomocí třinácti vybraných otázek jsem zjišťoval, jak často používají respondenti osobní elektronická zařízení, za které považují zejména počítače, mobilní telefony, případně tablety. Cílem dotazníku bylo také zjistit kolik hodin denně stráví respondenti připojeni k internetu a jaký mají pohled na fenomén poslední doby, kterým jsou sociální sítě. Dotazník měl zároveň odhalit, zda si jsou respondenti vědomi některých rizik, která internetová doba přináší, jako například závislost na mobilním telefonu, nebo ztráta osobní identity.

Dotazník obsahoval devět uzavřených otázek, které mají především zobecňující charakter a čtyři otevřené. Ty měly naopak odhalit osobní pohled respondenta na danou problematiku.

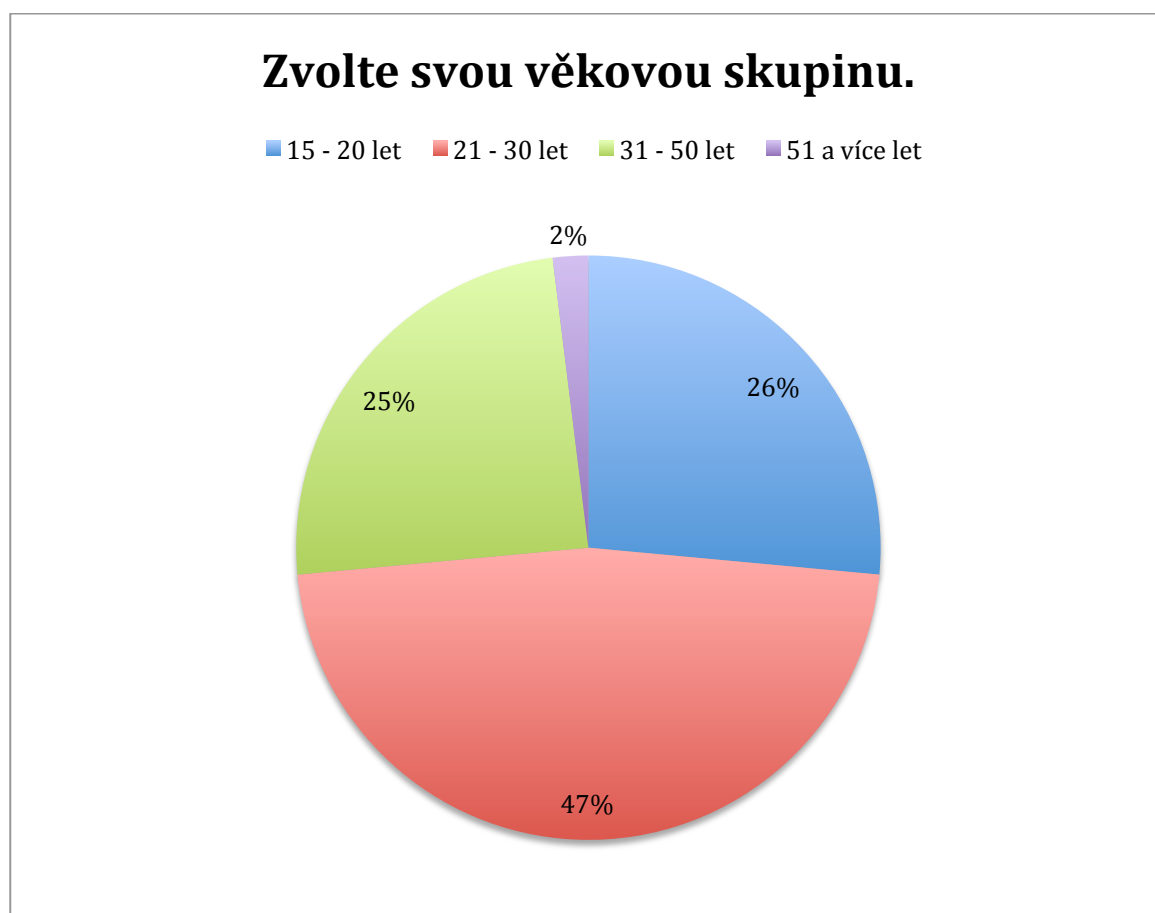
Přesné znění odpovědí na jednotlivé otázky lze najít na odkazu:

<http://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/internet-a-jeho-rizika/#oo>

6.1 Věk respondentů

Dotazníkového šetření se zúčastnili zástupci čtyř různých věkových kategorií. Nejpočetnější z nich pak byla kategorie 21 – 30 let, která tvořila necelou polovinu všech dotazovaných, je zde i možnost, že zastoupení věkových skupin ovlivnil zvolený nástroj (*Vyplňto.cz*). Pro potřebu obecnějších výsledků jsem se rozhodl nerozlišovat různé závěry pro jednotlivé věkové kategorie, je ale pro výsledky výzkumu zásadní vědět, o jakém segmentu jsme nasbírali informace.

Graf č. 1: Věk respondentů

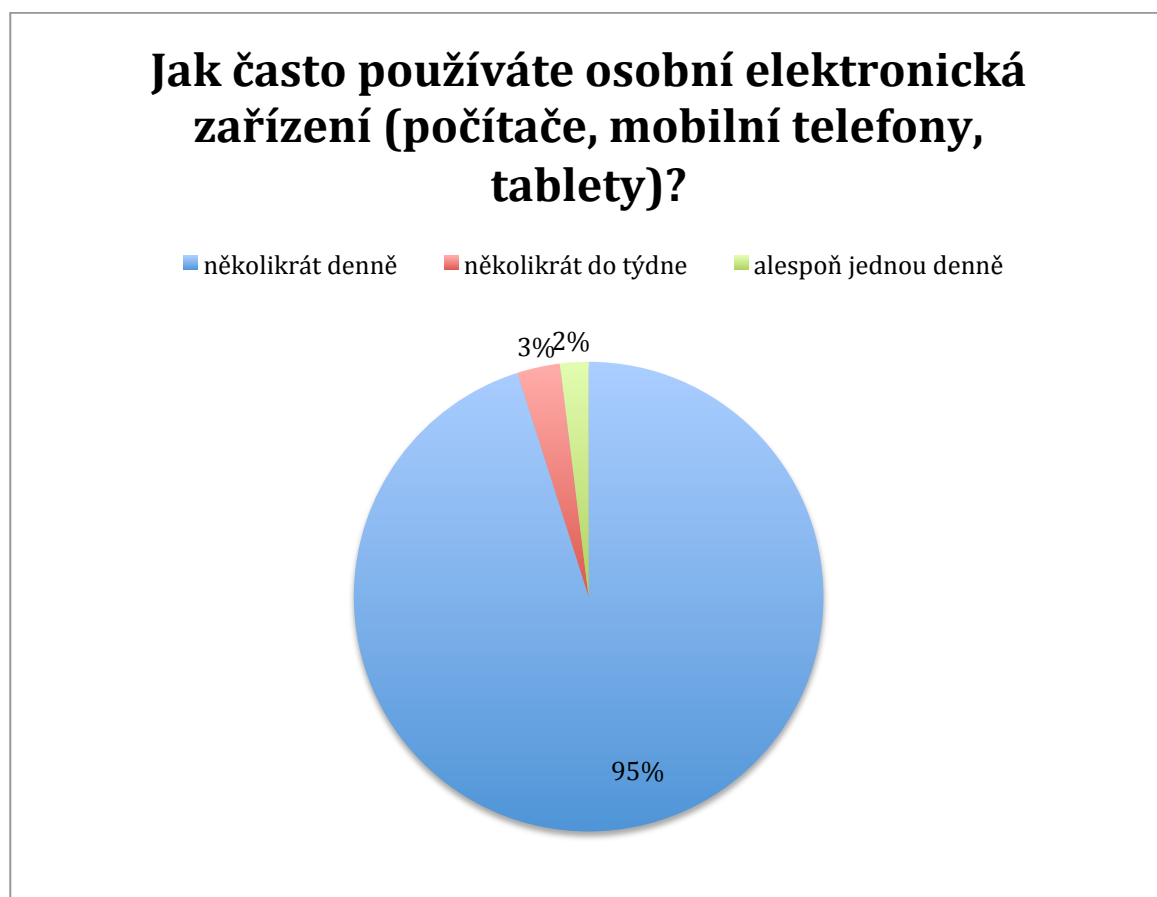
6.2 Užití osobní elektroniky

6.2.1 Četnost užití osobní elektroniky

Domněnku, že technologie pronikly do našeho každodenního života, potvrdila drtivá většina respondentů, která odpověděla, že osobní elektronická zařízení, mezi které patří počítač, mobilní telefon či tablet, používá hned několikrát během jednoho dne. Potvrzuje se tím fenomén, že technologie jsou čím dál větší součástí běžného života a jsou využívány v průběhu celého dne.

Odpovědi, že někdo používá osobní elektroniku jen jednou denně, nebo dokonce s ještě menší pravidelností, se objevovaly spíše výjimečně. Mezi elektronická zařízení je ale v tomto případě považován i mobilní telefon, u kterého je předpoklad, že je používán pravidelně, byť jen pasivně jako nástroj, který nosí většina lidí neustále u sebe.

Graf č. 2: Četnost použití počítačů, mobilních telefonů a tabletů za den

6.2.2 Počet osobních elektronických zařízení na osobu

Počítáme-li mezi osobní elektronická zařízení mobilní telefony a osobní počítače, je vysoce pravděpodobné, že většina lidí používá s určitou pravidelností obojí. Z odpovědí respondentů vyplývá, že na každodenním pořádku pracují s alespoň dvěma zařízeními. Více jak třetina z nich navíc odpověděla, že pravidelně je v kontaktu ještě se třetím zařízením, což může být například i pracovní počítač nebo tablet.

Jen osm procent respondentů uvedlo, že pravidelně používá jen jediné elektronické zařízení. Počítač v domácnosti tedy nemusí nutně znamenat, že je využíván pravidelně každým členem domácnosti.

Graf č. 3: Počet různých elektronických zařízení na osobu

6.3 Závislost na internetu

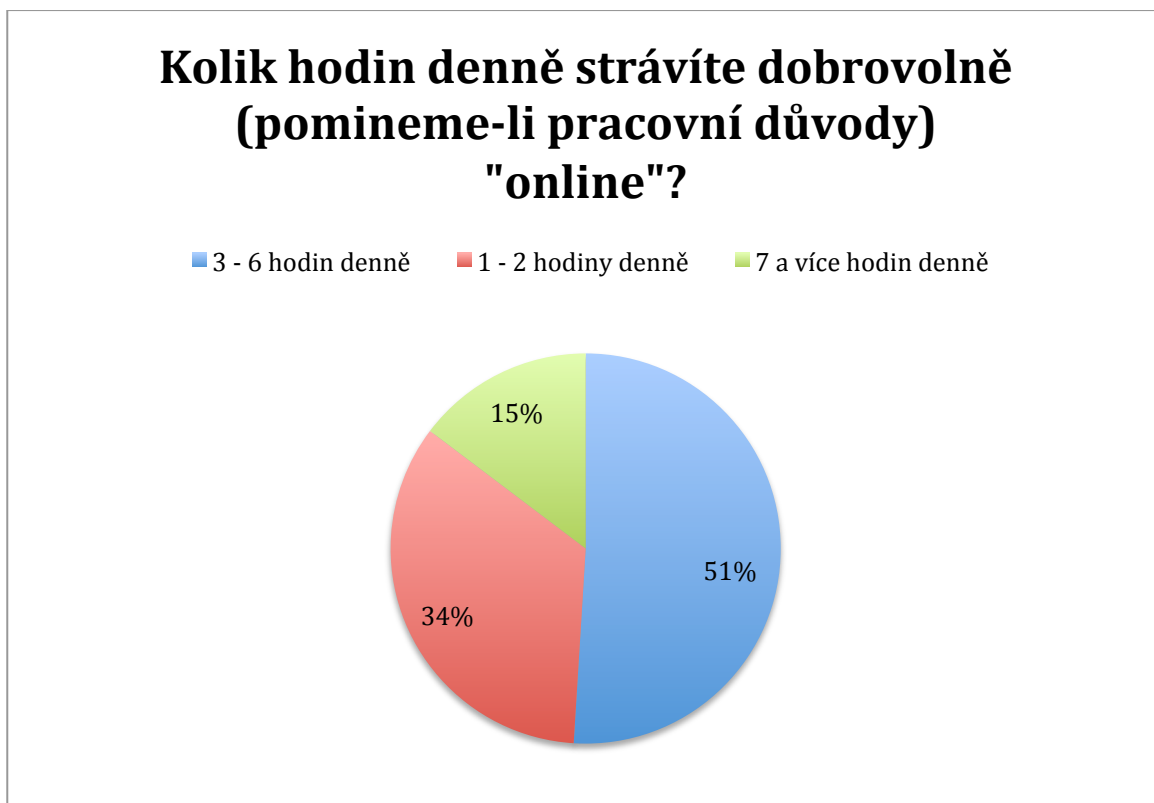
6.3.1 Čas strávený on-line

Díky několika osobním elektronickým zařízením, ať už jde o počítač nebo mobilní telefon, je o dost jednodušší mít přístup na internet téměř odkudkoliv. Čas strávený na internetu pak může pohlcovat výraznou část běžného dne.

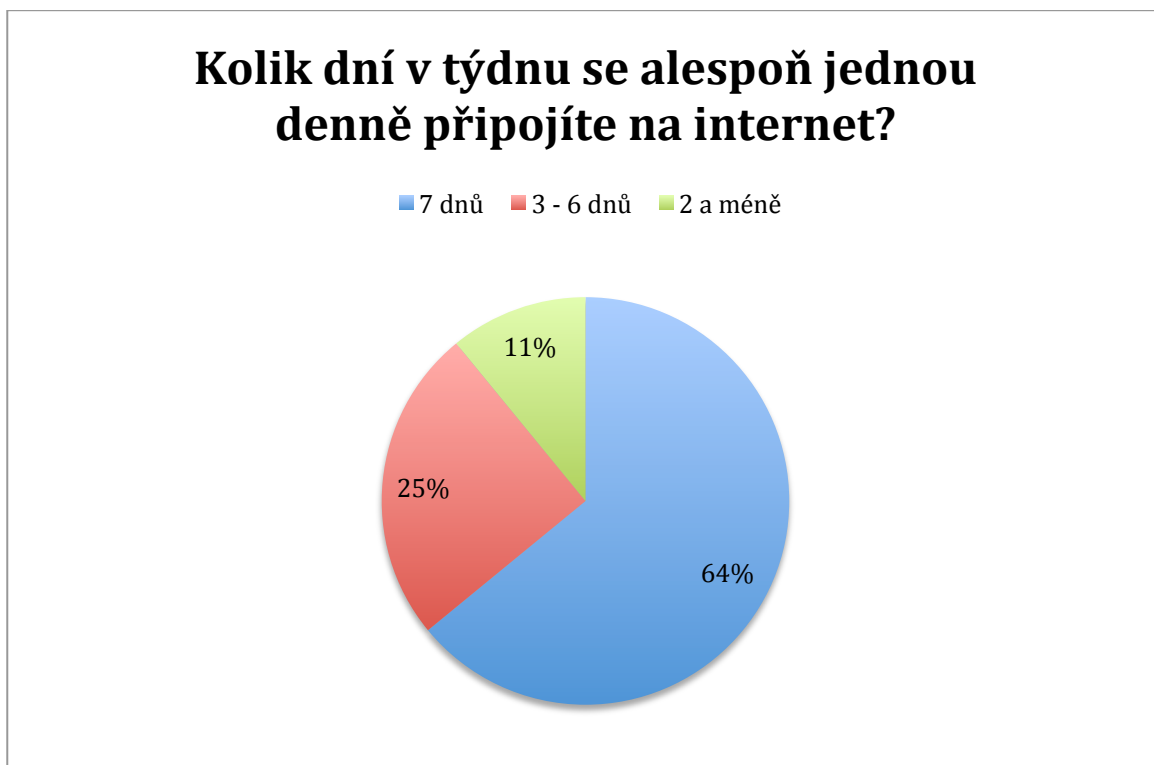
Na otázku, kolik hodin stráví respondent připojený k internetu, odpověděla polovina dotazovaných, že jde o časové rozmezí tří až šesti hodin denně. Je důležité zmínit, že otázka byla položena tak, aby respondent do své odpovědi nepočítal povinné pracovní důvody, u kterých nemá na výběr. I tak lze ale počítat s mírným zkreslením z důvodu nepřesného odhadu respondenta.

Z dalšího grafu vyplývá, že většina respondentů (84 procent) je k internetu připojena všech sedm dní v týdnu. Být on-line se tedy stalo novým standardem. Lidé jsou alespoň na chvíli připojeni každý den, což je dělá výrazně dostupnými pro kohokoliv, kdo je chce prostřednictvím internetu kontaktovat. Lze očekávat, že velkou roli v tomto hrají sociální sítě, které mohou přejímat (nebo kopírovat) část reálného světa. Nikdo z respondentů navíc neodpověděl, že by byl k internetu připojen méně často, než třikrát do týdne, z čehož se dá vyvodit, že na internet chodí lidé s určitou pravidelností.

Graf č. 4: Čas denně strávený na internetu

Graf č. 5: Pravidelnost připojení k internetu

6.3.2 Komunikace a sociální sítě

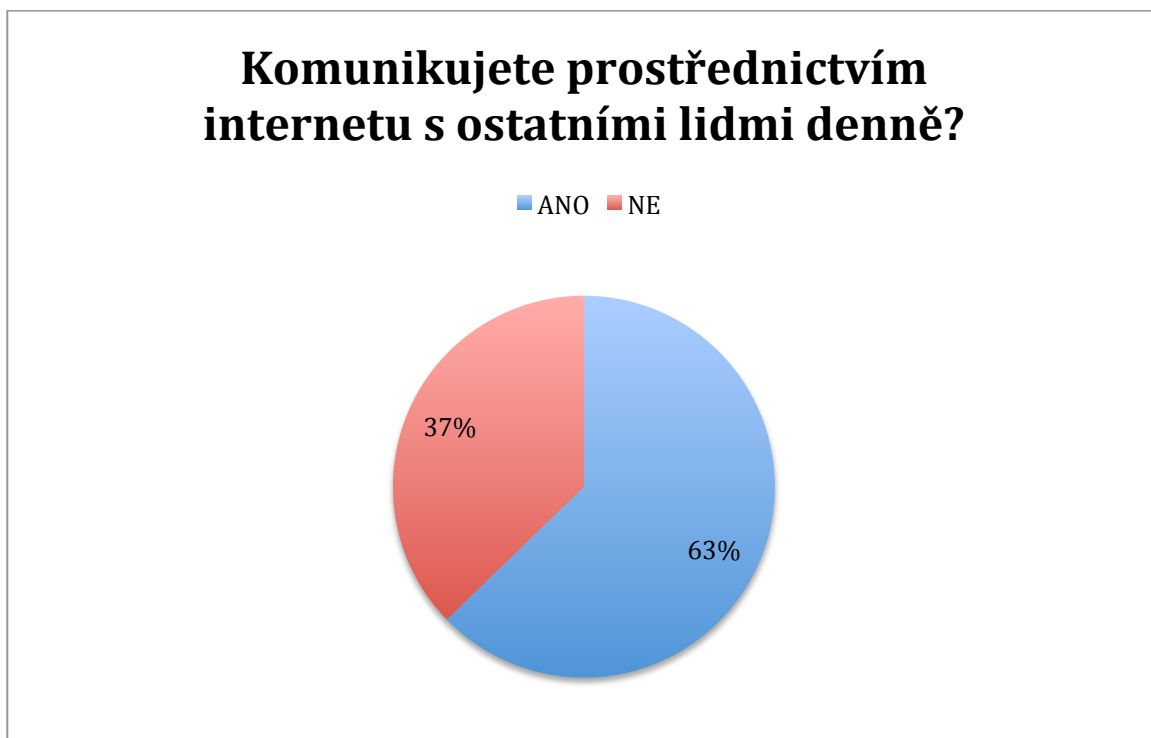
Komunikace prostřednictvím internetu s ostatními lidmi je jedním z nejčastějších užití osobní elektroniky. Oproti běžné komunikace skrze zprávy SMS má několik výhod, včetně toho, že je levnější, respektive je v rámci placeného paušálu za internet. Proto je také nejčastějším užitím sociálních sítí právě takzvaný instant messaging, neboli chat.

Více jak šedesát procent všech respondentů uvedlo, že prostřednictvím internetu komunikuje každý den, ať už jde o e-mail, sociální sítě nebo jiný způsob messagingu.

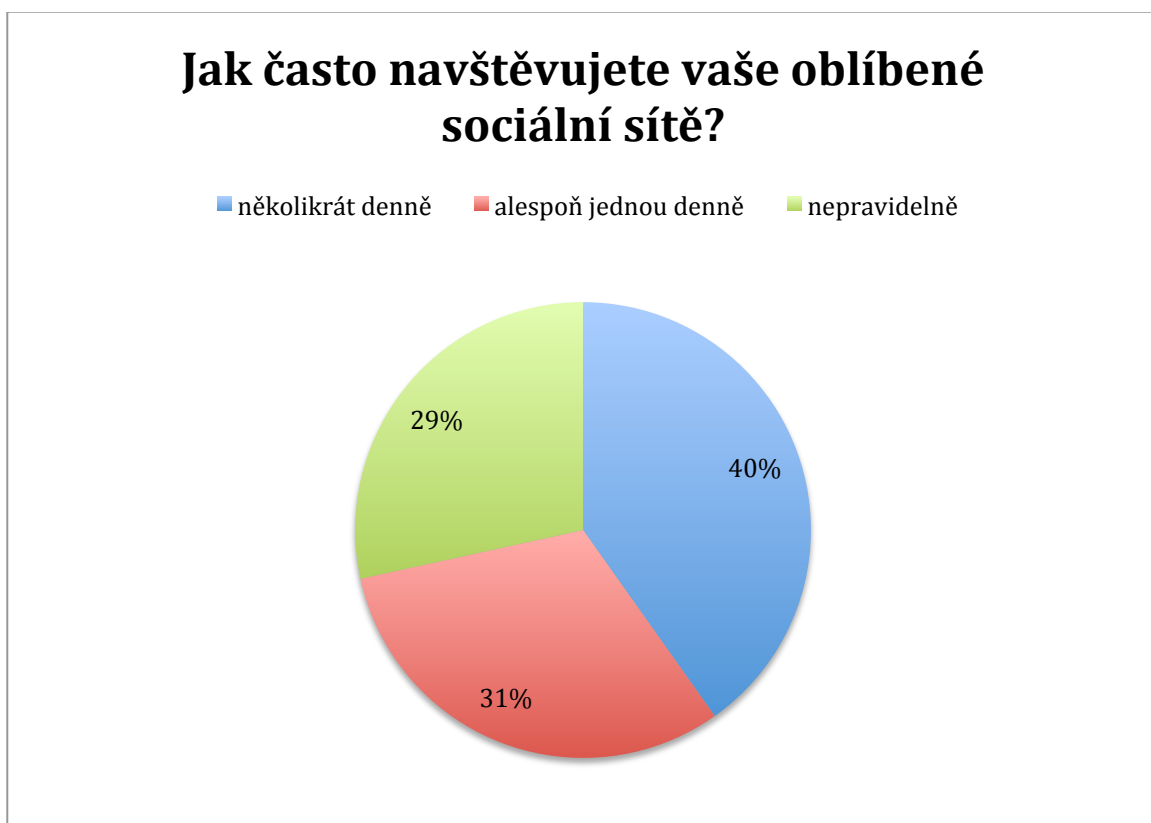
Fenoménem poslední doby jsou pak již zmíněné sociální sítě, které respondenti používají především kvůli komunikaci a kontaktu s ostatními lidmi. V odpovědích na otevřenou otázku se objevovaly i názory, že bez profilu na sociální síti je obtížné zůstat v kontaktu s lidmi. Respondenti si jsou zároveň vědomi, že se pomocí sociální sítě stírají geografické i časové diference.

Několik respondentů ocenilo i právě finanční nenáročnost komunikace prostřednictvím internetu. “Jde o nejlevnější a nejrychlejší způsob komunikace s přáteli,” zněla jedna z odpovědí. Respondenti, kteří sociální sítě pravidelně používají, uvedli, že je navštěvují několikrát denně (41 procent), nebo alespoň jednou denně (31 procent), z čehož vyplývá, že i sociální síť se stala součástí každodenního života.

Graf č. 6: Komunikace prostřednictvím internet

Graf č. 7: Pravidelnost návštěvy sociálních sítí

6.4 Problémy a rizika internetu

6.4.1 Úzkost z odpojení

Na otevřenou otázku, zda bez svého mobilního telefonu pociťuje respondent nějakou negativní emoci, několik z nich odpovědělo, že nikoliv. Z toho se dá usoudit, že rozhodně nejde o problém obecný. Problému závislosti na mobilním telefonu si většina respondentů není vědoma, další odpovědi ale poukázaly na fakt, že s problematikou má část uživatelů i osobní zkušenosti. Několik respondentů například odpovědělo, že se bez svého mobilního telefonu (nebo i v případě, že se jejich mobilnímu telefonu vybije baterie) cítí provinile, že nejsou k dispozici pro ostatní lidi. Respondenti zároveň několikrát popsali nepříjemný pocit, že je zrovna může někdo postrádat, nebo že zmeškají důležitý hovor.

Z odpovědí se dá usoudit, že důležitou roli v této problematice hraje také samotný typ mobilního telefonu. Ti respondenti, kteří vlastní chytrý telefon (smartphone) zmiňují, že mobilní telefon pro ně není jen komunikačním nástrojem s ostatními lidmi, ale také osobním diářem, kalendářem, poznámkovým blokem a hodinkami. Pro takového člověka je pak absence mobilního telefonu mnohem závažnějším problémem než pro někoho, kdo mobilní telefon využívá výrazně omezenějším způsobem. Pocit ze zmeškání něčeho důležitého se ale může objevovat v obou případech.

Nejčastější odpovědí u respondentů, kteří na sebe přiznali, že jim nepřítomnost mobilního telefonu je značně nepříjemná, bývá pojem nervozita. Lidé v tu chvíli ztrácejí kontrolu nad situací, respektive jsou si vědomi faktu, že mohou něco důležitého zmeškat. Může jít také o situaci, kterou psychologie popisuje termínem Fear of missing out (FOMO), neboli strach ze zmeškání něčeho důležitého. Tento strach se s absencí hlavního komunikačního nástroje samozřejmě prohlubuje.

6.4.2 Rizika internetové doby

Mezi hlavní rizika internetové doby je považována takzvaná ztráta soukromí, která se čím dál rychleji rostoucí dostupností osobních údajů na internetu. Respondenti ztrátu soukromí označili za jeden z největších problémů internetu. Bojí se o citlivé osobní údaje

a především pak jejich zneužití, kterého si kolikrát ani nemusejí být vědomi. “Na internetu je jednoduché cokoliv o komkoliv dohledat,“ odpovídá například jeden z respondentů.

Respondenti ve svých odpovědích odpověděli, že mají zkušenosti jak s odcizením osobních údajů, tak s takovými pojmy jako kyberšikana a stalking. Nejčastěji se ale v odpovědích objevují na první pohled méně závažné problémy, často je zmiňována komunikace, která se podle respondentů vlivem internetu a sociálních sítí stává čím dál více povrchní a neosobní. Vícekrát se v odpovědích objevila rostoucí pohodlnost díky internetu a závislost na sociálních sítích. Podle respondentů delegujeme čím dál více každodenních aktivit pomocí internetu a tím vše přechází do neosobní roviny, často tím klesá i naše produktivita a schopnost soustředit se, protože jsme neustále rozptylováni přichozími e-maily a dalšími zprávami. Díky jednoduchosti vyřešit všechno on-line je zde podle respondentů také riziko úpadku přímé mezilidské komunikace.

Mezi ty problémy, se který má mají respondenti osobní zkušenost, patří jak zmíněná kyberšikana, tak i příznaky závislosti na internetu nebo konkrétně sociálních sítích, které dovedou po nějaké době odtrhnout člověka z reality. Často je zmíněný také stalking, se kterým má jeden z respondentů zkušenost i takovou, že se sám provinil jako stalker, respektive sám někoho sledoval a virtuálně obtěžoval.

6.4.3 Ochrana soukromí

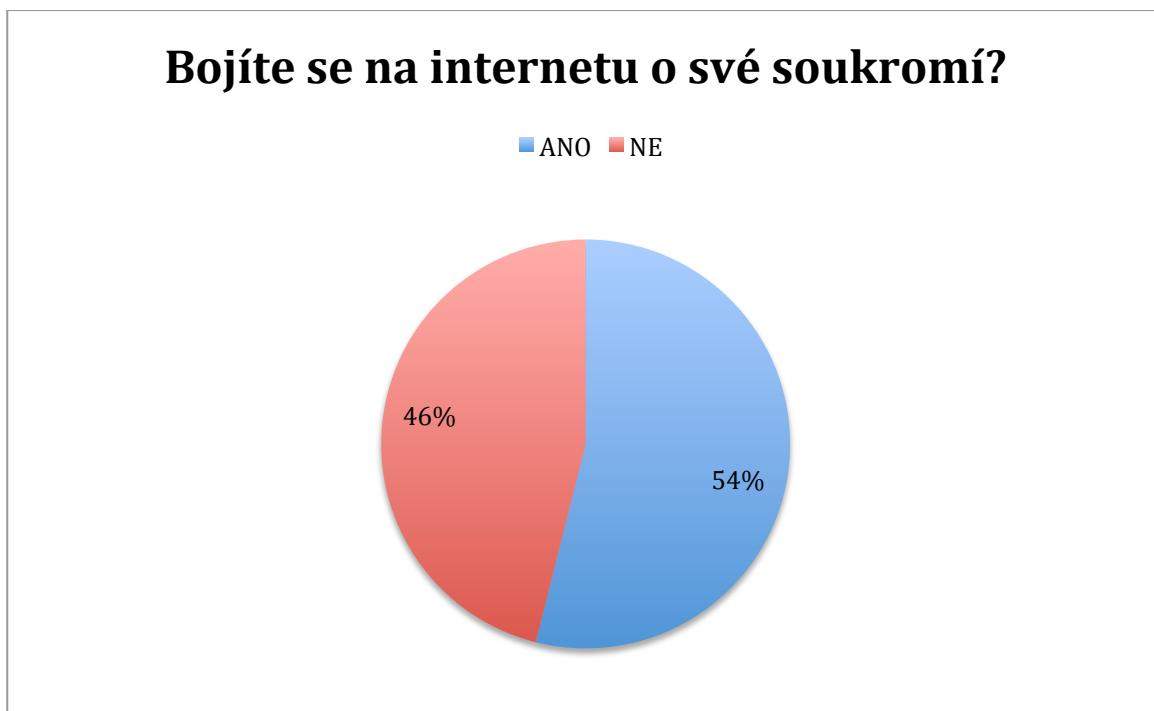
Přestože ztrátu svého soukromí považuje dle předchozích odpovědí výrazná část respondentů za zásadní problém internetu, přímo se jí bojí jen větší polovina dotazovaných (55 procent) Zbytek respondentů uvedl, že o vlastní soukromí na internetu strach nemá, z čehož se dá usoudit, že velká část uživatelů internetu si stále nepřipouští možná rizika. Často se objevují názory, že se takový problém daného člověka netýká a že se nic stát nemůže. Ve skutečnosti jsou ale případy, kdy se obětí stal uživatel bez svého vlastní vědomí.

Příkladem jakési lhostejnosti k ochraně svého soukromí na internetu a ignoraci možností, jak případnému problému předejít, je i problematika smluvních podmínek.

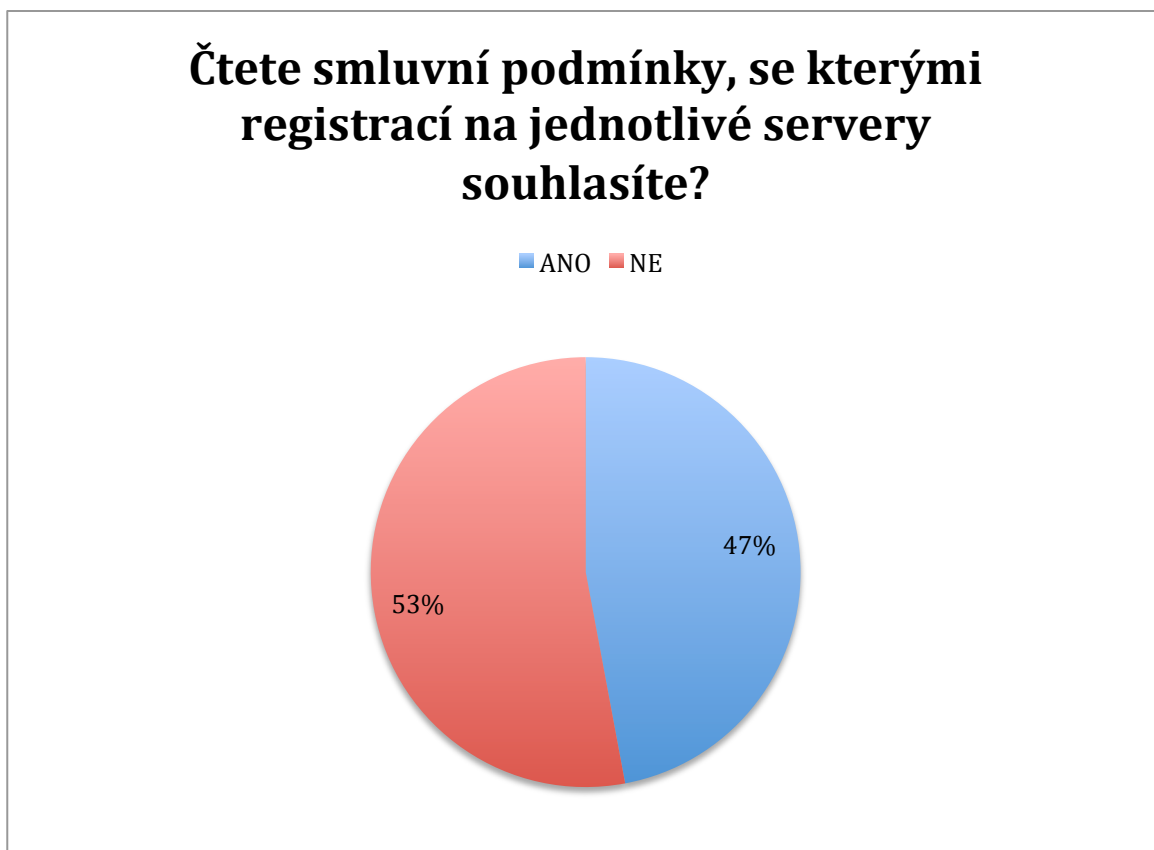
O těch panuje domněnka, že je při registraci ne některý ze serverů téměř nikdo nečte, přestože musí každý uživatel potvrdit, že s nimi souhlasí.

V dotazníku se více jak polovina respondentů (53 procent) přiznala, že smluvní podmínky skutečně nečte. Zbylých 47 procent těch, kteří uvedli, že smluvní podmínky poctivě čtou, je ale i tak překvapivě vysoké číslo. Otázkou ale je, zda a do jaké míry jsou smluvní podmínky (v některých případech i několik stran dlouhé) pro uživatele srozumitelné a zda uživatel s jistotou ví, s čím souhlasí.

Graf č. 8: Strach o soukromí na internetu

Graf č. 9: Smluvní podmínky

7 Závěr

Je zřejmé, že přístup na internet usnadňuje většině lidí jak práci, tak osobní život. Příchodem mobilních technologií máme možnost být on-line takřka čtyřicet hodin denně a nic nezmeškat. Díky internetu toho můžeme hodně vyřešit rychleji, díky sociálním sítím můžeme komunikovat častěji a třeba i neomezeně. Stinná stránka tohoto života on-line je ale závažnější, než si mnozí připouští.

Zásadní roli v problematice internetu a jeho rizik hraje fakt, že jako globální fenomén internet funguje teprve krátce, respektive až v posledních letech. Ještě před dvaceti lety nebylo běžné, aby byl například v každé domácnosti počítač, natož připojení k internetu. Dnes je to standardem. I příchodem chytrých telefonů, které dovolují jejich vlastníkům nosit si svůj virtuální svět kdekoliv a kdykoliv s sebou, se připojení k internetu stalo téměř samozřejmostí. Právě proto však tato problematika internetové doby není ještě dostatečně prozkoumána a v povědomí lidí nemá takový prostor, jaký by z preventivních důvodů mít měla. Lidé jsou tak trochu rozmazlení a zhýčkaní všemi výhodami, které internet a technologie jako takové přináší do každodenního života, že si kolikrát neuvědomují závažnost situací, do kterých se mohou každý den dostat. Internetový uživatelé ne vždy domýšlí, jaké následky může jejich chování v on-line světě mít, a nemusí jít nutně jen o vědomé činy. Už jen samotné poskytnutí osobních informací, které je nevyhnutelné při založení téměř jakéhokoliv profilu na některém z webových serverů, může být kdykoliv použito proti dané osobě.

Stejně jako ve fyzickém, tak i ve virtuálním světě platí, že by každý měl domýšlet následky svých činů. Neprozkoumaná problematika a tak trochu i nezkušenost s případy zneužití technologií pro nezákonné či nemorální účely však poněkud zaslepuje většinu uživatelů internetu, kteří si pak myslí, že jim se nic stát nemůže. Sociální sítě, jakožto jeden z posledních fenoménů doby, jsou pak sami kapitolou, jež je hodna zvýšené pozornosti. Zjednodušeně se dá říct, že čím více osobních informací provozovateli sítě uživatel poskytne, tím více nahrává možnému zneužití nejen provozovatelem, který jako komerční subjekt následně cílí svou reklamu, ale také ostatními uživateli, kteří pak mají více zbraní jak dané osobě ublížit.

Řešením této problematiky je prevence, ideálně hned už u dětí, které technologie a internet. teprve objevují Právě u mladistvých je riziko o to větší tím, že nedomyšlí téměř žádné následky, které se mohou projevit kdykoliv v budoucnosti. Je potřeba mít na paměti, že informace, které poskytujeme provozovateli některé sítě, jsou uloženy na jejich serverech a mohou být kdykoliv v budoucnu zpětně k dohledání, přestože iniciativa ochrany osobních údajů zde už nějakým způsobem funguje, a to i v nadnárodní rovině. Bezbrannost těchto iniciativ ale prokázala například nedává aféra *PRISM*, kde šlo o utajený celosvětový archiv osobních údajů internetových uživatelů, které americkým organizacím poskytovaly velké počítačové firmy s cílem protiteroristické ochrany. Je potřeba mít na paměti, že ve virtuálním světě zanecháváme každou svojí aktivitou nějaké stopy, z kterých nemusí nutně těžit jen reklamní průmysl. S rostoucím časem, který na internetu každým dnem trávíme, rostou i všechna tato rizika. Přílišná závislost na technologiích navíc může mít výrazný dopad i v oblastech běžného života, jako je například komunikace nebo schopnost soustředit se. Technologie nepopíratelně zjednodušuje náš život, je ale na čase začít si vytvářet hranice, aby nás tento virtuální svět nepohlcoval až příliš.

7.1 Doporučení pro zmírnění negativních vlivů internetu

- **Instalace antivirové ochrany**

Uživatel si musí být vědom toho, že může být kdykoliv vystaven útokům třetích stran, ať už jde o počítačové viry, malware a další hrozby. Zabezpečení počítače antivirovou ochranou by mělo být prioritou každého uživatele i vzhledem k ochraně osobních dat, uložených na pevném disku.

- **Ochrana osobních údajů**

Uživatel musí zvážit, jakým provozovatelům sítí poskytne své osobní údaje. Při registraci by měl přečíst smluvní podmínky a uvědomit si, že jejich souhlasem uzavírá platný právní vztah, který je roven fyzickému podpisu.

- **Pravidlo opatrnosti**

V on-line světě platí zásady zdravého rozumu stejně, jako v tom reálném. Uživatel by neměl zneužívat relativní anonymity v činnostech, které by pod svým jménem nevykonal. Zároveň by měl být kritický a podezřívavý v nezvyklých situacích, stejně jako ve fyzickém světě.

- **Dočasné odpojení**

Psychologové prokázali, že neustálé připojení k internetu může způsobovat úzkost a informační přesytení. Tomu může uživatel předejít preventivní informační hygienou. Měl by se umět dočasně „odpojit“ a nebýt tak vystaven neustálým stimulům technologií, ať už jde o upozornění sociálních sítí, příchozí e-maily a další.

- **Prevence u dětí a mladistvých**

Každý, kdo se s internetem setkává na denním pořádku, by měl být obeznámen s tím, jaká jsou rizika internetu a sociálních sítí, a to nejen v rámci ochrany osobních údajů, ale také z pohledu psychologie a sociologie. Narcistním sklonům mladistvých uživatelů sociálních sítí by mohla do jisté míry předejít i organizovaná kampaň. Důležité je, aby se už na základních a středních školách vyučovala nejen jakási počítačová gramotnost, ale také základy bezpečného internetu.

8 Seznam literatury

DYSON, Esther. Vize života v digitálním věku. Vyd. 2.1. Praha : Management Press 2001. 287 s. ISBN 80-7261-030-9.

FERRISS, Tim. Čtyřhodinový pracovní týden. 1. vyd. Brno : Melvil Publishing 2009. 416 s. ISBN 978-80-87270-02-8.

GATES, Bill. Informační dálnice. 1. vyd. Praha : Management Press, 1997. 290 s. ISBN 80-85943-28-X.

CHATFIELD, Tom. Digitální svět: 50 myšlenek, které musíte znát. 1. vyd. Bratislava : Slovart, 2013. 208 s. ISBN 978-80-7391-720-3.

KIRKPATRICK, David. Pod vlivem Facebooku: Příběh z nitra společnosti, která spojuje svět. 1. vyd. Brno : Computer Press, 2011. 320 s. ISBN 978-80-351-3573-0.

NAUMANN, Friedrich. Dějiny informatiky. 2. vyd. Praha : Academia 2009. 422 s. ISBN 978-80-200-1730-7.

Internetové zdroje:

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Dvě třetiny českých domácností mají počítač [online]. 2012 [cit. 2013-10-14]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/dve_tretiny_ceskych_domacnosti_maji_pocitac20121204>.

ČERMÁK, Miloš. Jeho veličenstvo mobil. Psychologie.cz [online]. 2012 [cit. 2013-10-28]. Dostupné z WWW: <<http://psychologie.cz/jeho-velicenstvo-mobil/>>.

ČÍČÁK, Matěj. Rekordní rok na internetu v číslech. Živě [online]. 2013 [cit. 2013-10-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.zive.cz/clanky/rekordni-rok-na-internetu-v-cislech/sc-3-a-167865/default.aspx>>.

ČÍŽEK, Jakub. Počítačové Česko v číslech. Živě [online]. 2012 [cit. 2013-10-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.zive.cz/clanky/pocitacove-cesko-v-cislech/sc-3-a-166729/default.aspx>>.

E-BEZPEČÍ. Nebezpečné komunikační praktiky. 2009 [cit. 2013-10-21]. Dostupné z WWW: <<http://cms.e-bezpeci.cz/content/blogcategory/0/6/lang,czech/>>.

FACEBOOK. Key Facts [online]. 2013 [cit. 2013-10-28]. Dostupné z WWW: <<http://newsroom.fb.com/Key-Facts>>.

HISTORIE INTERNETU [online]. 2007 [cit. 2013-10-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.apu.cz/ucebnicexp/internet/historie.php>>.

HISTORIE SÍTĚ INTERNET. Co je to internet [online]. 2012 [cit. 2013-09-11]. Dostupné z WWW: <<http://ihistory.webzdarma.cz/chap/coToje.php>>.

IHNED.cz. Sociální síť Twitter je poprvé ve ztrátě [online]. 2013 [cit. 2013-10-18]. Dostupné z WWW: <<http://byznys.ihned.cz/c1-60961560-socialni-sit-twitter-poprve-ve-sve-historii-zverejnila-vysledky-je-v-tezke-ztrate>>.

Internet World Stats. Internet usage statistics [online]. 2012 [cit. 2013-10-28]. Dostupné z WWW: <<http://internetworldstats.com/stats.htm>>.

KAŠPÁREK, Michal. Internet a duševní hygiena. Psychologie.cz [online]. 2010 [cit. 2013-10-12]. Dostupné z WWW: <<http://psychologie.cz/internet-a-dusevni-hygiena/>>.

KASÍK, Pavel. USA přiznaly šmírování. Tajná NSA sbírá soukromá data z celého světa. Idnes [online]. 2013 [cit. 2013-10-10]. Dostupné z WWW: <http://technet.idnes.cz/nsa-fbi-sledovani-prism-usa-soukromi-data-f15-/sw_internet.aspx?c=A130607_065544_hw_monitory_pka>.

KŠIŇAN, Albert. Facebook jako symbol narcistické doby. Psychologie.cz [online]. 2011 [cit. 2013-10-12]. Dostupné z WWW: <<http://psychologie.cz/facebook-jako-symbol-narcisticke-doby/>>.

MAJER, Jan. Co dělá internet s naším mozkiem. Psychologie.cz [online]. 2010 [cit. 2013-10-10]. Dostupné z WWW: <<http://psychologie.cz/co-dela-internet-s-nasim-mozkem/>>.

NETCRAFT. November 2013 Web Server Survey [online]. 2013 [cit. 2013-10-16]. Dostupné z WWW: <<http://news.netcraft.com/archives/category/web-server-survey/>>.

NETMONITOR. Výzkum návštěvnosti internetu v České Republice [online]. 2012 [cit. 2013-10-16]. Dostupné z WWW: <http://www.netmonitor.cz/sites/default/files/vvnetmon/2012_12_netmonitor_offline_report.pdf>.

NOVÁKOVÁ, Lenka. Hloupneme kvůli Googlu?. Psychologie.cz [online]. 2011 [cit. 2013-10-12]. Dostupné z WWW: <<http://psychologie.cz/hloupneme-kvuli-googlu/>>.

TWITTER. About Twitter [online]. 2013 [cit. 2013-10-28]. Dostupné z WWW: <<https://about.twitter.com/>>.

SEXTING. Co je vlastně sexting? [online]. 2013 [cit. 2013-11-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.sexting.cz/>>.

VLASÁK, Michal. Facebook jako diagnóza. Psychologie.cz [online]. 2012 [cit. 2013-10-12]. Dostupné z WWW: <<http://psychologie.cz/facebook-jako-diagnoza/>>.

WURMOVÁ, Nela. Odpojte se a vnímejte. Psychologie.cz [online]. 2011 [cit. 2013-10-12]. Dostupné z WWW: <<http://psychologie.cz/odpojte-se-vnimejte/>>.

9 Přílohy

Příloha č. 1: Dotazník

1. Zvolte věkovou kategorii

15 - 20 21 - 30 31 - 50 51 a více

2. Jak často používáte elektronická zařízení (počítače, mobilní telefony, tablety)?

několikrát denně jednou denně několikrát do týdne nepravidelně

3. Kolik různých zařízení (osobních a pracovních počítačů, mobilních telefonů, tabletů) pravidelně používáte?

1 2 3 a více

4. Kolik hodin denně strávíte dobrovolně (pomineme-li pracovní důvody) "online"?

1 až 2 3 až 6 7 a více

5. Kolik dní v týdnu se alespoň jednou denně připojíte na internet?

7 3 až 6 2 a méně

6. Komunikujete prostřednictvím internetu s ostatními lidmi denně?

ANO NE

7. Z jakého důvodu používáte sociální sítě a co pro vás znamenají?

.....
.....
.....

8. Vaše oblíbené sociální sítě navštěvujete

několikrát denně

alespoň jednou denně

nepravidelně

9. Popište, co cítíte, pokud jste delší dobu bez mobilního telefonu

.....
.....
.....

10. Jaká rizika podle vás "internetová doba" přináší?

.....
.....
.....

11. S jakými máte osobní zkušenost?

.....
.....
.....

12. Bojíte se na internetu o své soukromí?

ANO

NE

13. Čtete smluvní podmínky při registraci svých uživatelských účtů?

ANO

NE